

Innhold

Innledning	13
<i>Lærernes handlingsrom</i>	
<i>Peder Haug</i>	
Eksempler på sammenhenger	14
Utøya 22. juli 2011	14
Kristendomsfaget blir til religion, livssyn og etikk	15
Svekket lærerautoritet	16
Skolen som organisasjon	16
Rammefaktortenkningen	17
Skolen som åpent og lukket system	17
Innholdet i denne boken	18
 <i>Kapittel 1</i>	
Elementer fra skolens historie	23
<i>Peder Haug</i>	
Hvorfor lese om skolens historie	23
Forskning om skolens historie	24
Noen sentrale utviklingsområder	26
Skolens rolle og funksjon	27
Ekspansjon	30
Enhetsskolen	33
Forståelse av utdanningskvalitet	39
Hva historien forteller	42

Kapittel 2

Danning og demokrati - læreres og skolelederes oppgaver	47
<i>Herner Sæverot</i>	
Innledning	47
Danningsbegrepets etymologi og historiske opprinnelse	49
Etymologisk perspektiv	49
Kant, autonomi og myndighet	50
Goethe, talent og selvrealisering	52
Hegel, ånden og begrepsliggjøring	53
Skjellsettende hendelser	54
Hva må lærere og skoleledere gjøre for at elevene skal kunne handle demokratisk?	55
Individualistisk perspektiv på demokrati	55
Vertikalt og horisontalt perspektiv på danning og demokrati	56
Demokratisk danning	58
Pedagogiske utfordringer	60

Kapittel 3

Skolen, reformene og kulturens paradokser	63
<i>Ove Skarpenes</i>	
Innledning	63
Reformer og pensum	66
Ytre eller indre kontroll	67
Tilpasset opplæring og vurdering	69
Kunnskapens status	74
Demokrati og flerkulturalitet	77
Avslutning	79

Kapittel 4

Nettverkssamfunnet og skolen	83
<i>Rune J. Krumsvik</i>	
Innledning	83
Hva kjennetegner nettverkssamfunnet?	84
Castells om nettverkssamfunnet	85
Nettverkssamfunnet, skolen og vår digitale livsstil	88
Faglig og utenomfaglig bruksmønster og sosiale medier	94
Hvilken digital kompetanse?	105
Nye digitale kløfter?	107

Hvilke tiltak?	113
Oppsummering	115

Kapittel 5

Skolen som organisasjon og arbeidsfellesskap	119
<i>Eirik S. Jenssen og Knut Roald</i>	
Hvorfor er skoler forskjellige?	120
Skoler som organisasjoner	124
Profesjonsutvikling gjennom arbeidsfellesskapet	127
Lærerteam	132
Kommunikativ ledelse	134

Kapittel 6

Læreres profesjonelle læring i skolen	137
<i>Elaine Munthe og May Britt Postholm</i>	
Innledning	137
Hva er viktige forutsetninger for læreres læring?	138
Fra student til lærer	138
Læreres læring i skolen	139
Læreren, skolen og læringsaktiviteter	141
Læreren som individ og profesjonsutøver	141
Skolens ledelse og miljø for læring	144
Læringsfremmende aktiviteter	146
Lesson Study - et eksempel på samarbeidslæring i skolen	149
Avsluttende kommentarer	154

Kapittel 7

Læreren i hjem-skole-samarbeidet	157
<i>Elsa Westergård</i>	
Sammendrag	157
Det du gjør i klasserommet har betydning for samarbeidet med foreldrene	158
Hvem er foreldrene til elevene?	158
Sårbare barn, deres foreldre og møtet med skolen	160
Foreldres møte med skolen - egen forskning	161
Foreldrenes møte med skolen - noen resultater	163
«De foreldrene vi ønsker å snakke med, kommer ikke»	165
Alle barn trenger både emosjonell og faglig støtte fra sine nærmeste	167
Hva er det som er så stressende med foreldresamarbeid?	167

«Begynnelsen er den viktigste delen av arbeidet»	169
Hvem tar initiativ - og når?	169
Kommunikasjon	170
Ulike utgangspunkt	171
Systemteoretisk perspektiv	172
Struktur for planlegging av en samtale - en sjekklister	173
Konfliktfylte samarbeidsrelasjoner	177
Samtale mellom lærere	178
Skolens standard for foreldresamarbeid	179
Avsluttende kommentarer	180

Kapittel 8

Læreren og andre samarbeidsetater	183
--	-----

PPT og barnevernet

Øystein Lund

Skolen i samarbeid med Pedagogisk-psykologisk tjeneste	184
PP-tjenestens arbeidsoppgaver og funksjoner	184
Organisering av PP-tjenesten	185
Former for samarbeid mellom skole og PP-tjenesten	186
Utviklingsarbeid i samarbeid mellom skole og PP-tjeneste	186
Samarbeid mellom skole og PP-tjeneste i faste fora	187
Samarbeid omkring oppfølging av enkeltelever	188
Oppfølging fra PP-tjenesten	191
Sammenheng mellom PP-tjenestens ulike arbeidsoppgaver	191
Kapasitet og ventetid i PP-tjenesten	191
Om PPT i samfunnsdebatt og forskning	192
Skolen i samarbeid med barnevernet	194
Lovverk og sentrale føringer om samarbeid mellom skole og barnevern	194
Barnevernloven	195
Hvem omfattes av barnevernets tjenester?	196
Barnevernet - oppbygning og funksjon	198
Samarbeid mellom skole og barnevern	202
Offentlig debatt om og forskning på barnevernet	206

Kapittel 9

Lærerprofesjon og profesjonsetikk	209
--	-----

Frøydis Oma Ohnstad

Innledning	209
Å være profesjonell - og å tilhøre en profesjon	210

Hva kjennetegner profesjoner som en type yrker?	211
Etikk, moral og profesjonsetikk	216
Undervisning som et etisk anliggende	218
Læreres moralske ansvar for relasjonen	222
Læreres moralske ansvar for innhold i undervisningen	222
Profesjonsetisk dilemma i skolen	226
Etisk dilemma versus profesjonsetisk dilemma	227
Dilemmaer knyttet til rettferdig behandling	229
Dilemmaer knyttet til foreldresamarbeid	231
Dilemmaer knyttet til læreplanen	232
Dilemmaer knyttet til ivaretagelse av enkeltelever og klassen som helhet ...	233
Dilemmaer knyttet til lærerkompetanse	235
Dilemmaer knyttet til karaktersetning og «sortering»	235
Dilemmaer knyttet til maktforholdet/asymmetrien mellom lærer og elev ..	236
Avsluttende refleksjon	236
Analyse av etiske dilemmaer	236
Er profesjonsetiske retningslinjer egentlig nødvendig for lærere?	238
Hvordan kan lærere utvikle profesjonsetisk kompetanse?	240
Redaktør- og forfatterpresentasjon	243
Litteratur	247